

Školitelův posudek na diplomovou práci Moniky Rohlíkové **Vlna baladismu v české poezii před první světovou válkou**

Diplomová práce Moniky Rohlíkové podle mého soudu představuje v rámci zkoumání daného žánrového typu cenný příspěvek. Tedy žánrového typu, jehož definování (kodifikace) se bude vždy ocitát v rozporu s vývojovou dynamikou, tvarovou rozmanitostí a variantností; možnostmi aktualizace, modifikace a kontaminace s jinými žánrovými možnostmi – např. pohádky, romance, povídky ve verších, lyrické dramatické zkratky apod.

Monika sama baladu nedefinuje, ale představuje (exponuje) prostřednictvím některých dosavadních vykladačů; podává a osvojuje si její žánrovou charakteristiku pomocí nezúženého pojetí jejích rysů a znaků. Načrtává vývoj umělé balady v českém literárním prostředí a takto směřuje k titulem vymezené etapě (možná by bylo vhodnější Vlna baladismu v prvních dvou desetiletích dvacátého století), která ji zajímá, protože se v ní žánr – tradiční a starobylý – aktuaizoval hned v několika tvůrčích (básnických) činech, výrazně individualizovaných. Zde bych podotkla, že úvodní kapitoly z historické poetiky balady pro autorku znamenaly asi největší problém a svízel. Původně byly mnohem obsažnější, ale také chaotičtější, což byl důsledek rozsáhlé excerpce, která komplikovala přehlednější zpracování baladického paradigmatu. Nabízelo se tudíž prosté řešení ve smyslu známé pravdy o tom, že méně může znamenat více (přesněji lépe).

Prošřednictvím literatury o baladách, čtenářské zkušenosti s baladou a samostatného reflektování oné literatury a vlastní četby prokřela Monika Rohlíková do dané žánrové tradice a osvojila si podoby různých žánrových modifikací natolik, aby se pak mohla stát zasvěcenou a vnímavou „průvodkyní“ básnickými – baladizovanými a mytizovanými – příběhy či příběhovými zkratkami, jež se v české poezii zrodily na počátku dvacátého století. Proč se tak stalo, předkládaná práce neobjasňuje. Znamenalo by to podle mého soudu vstoupit do kontextu lidského i básnického vývoje každého z jednotlivých autorů (Sova, Dyk, Durych, Šrámek, Bezruč) a současně si činit neadekvátní nárok na historický nadhled (na pozici historického nadhledu). Monika si kladla cíl uměřenější – svým žánrově orientovaným výkladem (namnoze též interpretačním) prezentovat básnické baladické skladby, prokázat jejich rozbořem nakolik (a v čem) se v nich baladická tradice uchovává (prosazuje) či nakolik (a v čem) ji přesahují díky kreativní iniciativě básnických individualit nebo díky stylizacím ovlivněným dobovými poetikami a „náladami“ (a možná ještě mnohým iným).

Z práce Moniky Rhlíkové je myslím dobře patrná rozdílnost fikčních světů – baladických více či méně dle toho, zda převažuje inspirace literární, inspirace vyvěrající z nitra básnického subjektu nebo inspirace skutečností (srov. Bezručovo zaujetí historicky danou sociální realitou na jedné straně a Šrámkova potřeba harmonizace prostřednictvím mýtu na straně druhé).

Nejobjevnější (autorce lze v tomto případě připsat nejspíš prvenství) nemohl nebýt rozsáhlý a průřezový rozbor Sovovy opomíjené Knihy baladické, ve kterém, též díky dobře voleným citacím, Monika prokazuje, jak prvky a znaky tradiční baladiky (motivy viny, trestu, lásky, smrti; účast či neúčast přírody; přítomnost či absence nadpřirozených sil apod.), tak projevy tradici rozrušující – psychologizaci, intelektualizaci, relativizaci mravních opozit. Ptám se, zda některé dekorativnější pohádkové stylizace nepoukazují také k vlivu secese, zda by bylo možno uvažovat o secesnosti některých Sovových balad, které ovšem ještě více než práce objasňuje reprezentují především poetiku symbolismu.

Výklad Milé sedmi loupežníků, která znamená dokoalé naplnění trojjedinnosti epika – lyrika – drama, staví autorka nálezitě na originalitě formálního řešení: v podstatě nedialogová dramatizace promluvami postav, epizodovost a fagmentovost, mezerovitost děje, úsečnost

podání, sémantická zatíženost a komplikovanost motiviky s dominantou zdvojené zrady a msty.

Cikánčina píseň autoru zaujala sytostí (nasyčeností) baladické osudové atmosféry a vyhroceným kontrapunktem mužského (až pudová fascinace smrtí) a ženského (život brání mateřství) principu. Na básních Šrámkových, souznících s baladickou tradicí jen částečně, si všímá především archetypovosti postav, přírodní elementarity, toho, jak nad tragickým zřením života dominuje mýtus harmonického (až pohádkově) soubytí člověka s přírodou, jak sen eufemizuje drama.

Škálu balad a baladických básní, která v textech Šrámkových dospívá k žánrovém „rozostření“ (oslabení), uzavírá zcela původní varianta bezručovská, naopak popírající mýtickou neurčitost ve prospěch historické a sociální deteminace (také rodové a kmenové). Tato varianta znamená hledání a nalézání baladického tragismu v rálném větě a konkrétních lidských osudech, zasažených národnostní a sociální křivdou; bezprávím a ponížením.

Tak se vlastně prostřednictvím Bezručovy poezie poukazuje v závěr směrem do budoucnosti – k baladám Jiřího Wolкера a k sociální baladické próze.

Práci Moniky Rohlíkové považuji za kvalitní a svědomité naplnění zadaného úkolu a navrhuji známku výbornou.

Doc. Marie Mravcová